

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора психологічних наук, доцента,
професора кафедри загальної та диференційної психології
Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний
педагогічний університет» Саврасова Миколи Володимировича
на дисертацію Хе Тін на тему: «Вербальна креативність у структурі
професійних творчих здібностей», поданої до захисту в разову
спеціалізовану вчену раду ДФ 58.082.078 Західноукраїнського
національного університету на здобуття ступеня доктора філософії з
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053
Психологія

Актуальність теми дисертації. Постійні зміни у професійному середовищі, що вирізняються високою динамічністю та потребують гнучкості та реалізації адаптаційного потенціалу в нових умовах вирішення нестандартних завдань надають особливого значення творчим здібностям фахівців. Професійна діяльність фахівця, особливо у сфері наукових досліджень і педагогіки вимагає від людини генерування нових та нестандартних ідей, пошуку нетривіальних рішень, що є змістовим ядром креативності як психічного утворення. Серед розмаїття параметрів та характеристик креативності саме вербальна креативність, як здатність до створення інноваційних та нетривіальних образів у знаковій формі, посідає провідне місце, бо мова як засіб комунікації, інструмент мислення відповідає за вербалізацію більшості професійних намірів фахівця. Тобто, у процесі дослідження професійних творчих здібностей вивчення саме вербальної креативності виступає непересічним та актуальним.

Актуальність даної теми також зумовлена необхідністю розв'язання об'єктивних суперечностей між: вимогами суспільства до успішної, конкурентоспроможної, продуктивної особистості та недостатнім вивченням ролі вербальної креативності у забезпеченні високої ефективності професійної діяльності фахівця; положеннями наукової постнекласичної парадигми, яка орієнтована на системне вивчення суб'єкта діяльності у структурі сучасних гуманітарних знань та недостатнім рівнем вивчення психологічних факторів розвитку вербальної креативності; фрагментарністю в наукових знаннях про

вербальну креативність фахівця тощо.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів кваліфікаційної роботи Хе Тін обумовлена тим, що дисертаційна робота з точки зору сучасної психологічної науки є цілісним комплексним послідовним дослідженням, що присвячене розв'язанню важливої наукової проблеми функціонування вербальної креативності у структурі творчих здібностей.

Найістотнішими науковими результатами проведеної роботи, на нашу думку, є те, що вперше виокремлено місце вербальної креативності у структурі професійних творчих здібностей майбутніх фахівців та визначено психологічні предиктори вербальної креативності майбутніх фахівців, серед яких провідну роль відіграють творча активність та вербальний інтелект; розширено уявлення про специфіку розвитку вербальної креативності у фахівців різних спеціальностей та про вербальну креативність особистості як професійну творчу здібність та важливий інструмент для особистісного розвитку та соціальної взаємодії; удосконалено засоби розвитку вербальної креативності майбутніх фахівців та методи, методики та технології психодіагностичного визначення рівня розвиненості вербальної креативності особистості.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, пропозицій. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи Хе Тін є повністю обґрунтованими, що забезпечується належним поєднанням використаних методів наукового психологічного дослідження.

Серед використаних у роботі методів психологічного дослідження слід виокремити насамперед: концептуальні положення діяльнісного підходу, теоретичні розробки щодо професійної діяльності спеціаліста, концептуальні напрацювання у галузі професійних творчих здібностей, відомості про структуру та закономірності розвитку вербальної креативності, концепцію критичного мислення, наукові положення щодо творчої активності та метакреативності особистості. Усі висунуті наукові положення, сформульовані авторкою висновки

та рекомендації відзначаються достовірністю, яка забезпечена використанням виважених методологічних положень та належного математико-статистичного забезпечення проведеного дослідження.

Загальна характеристика роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Обсяг дисертації становить 192 сторінки, з яких основний зміст – 169 сторінок. Робота містить 28 таблиць та 78 ілюстрацій (креслень, схем, графіків). Список використаної літератури включає 187 назв, 22 з яких іноземними (англійською) мовами. Зміст дисертації відповідає поставленій меті та сформульованим завданням дослідження, дисертація характеризується повнотою викладення змісту, логічністю, послідовністю та завершеністю.

У вступі авторкою провозиться належне обґрунтування актуальності вибору теми дослідження, з опором на її актуальність та доцільність дослідження. Сформульовано мету, процес досягнення якої конкретизовано у вигляді завдань дослідження. Надано розгорнуту характеристику наукової новизни одержаних результатів дослідження та можливостей їх подальшого практичного значення. Конкретизовано особистий внесок здобувачки у працях, які опубліковано у співавторстві, а також надано всю вичерпну інформацію щодо апробацію результатів досліджень. Описується структура та обсяг дисертаційного дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження вербальної креативності у системі професійних творчих здібностей» розкривається зміст психічного явища вербальної креативності з психологічної точки зору, аналізується психологічна структура професійної діяльності фахівця та описується специфіка прояву креативності у процесі вирішення професійних завдань, зокрема доводиться, що професійний розвиток є ключовим етапом у кар'єрі людини, який сприяє формуванню професійної ідентичності та адаптації до вимог ринку праці.

Другий розділ «Емпіричний аналіз вербальної креативності у системі творчих здібностей фахівця» присвячений питанням організації дослідження та

вибору методів діагностики вербальної креативності та її психологічних корелят та предикторів, вивчається взаємозв'язок між вербальною креативністю та професійними творчими здібностями. Доведено, що вербальна креативність загалом позитивно корелює з вербальним інтелектом, зокрема, швидкість та гнучкість вербальної креативності позитивно пов'язані з мовленнєвими здібностями, здатністю логічно добирати слова, що забезпечується індуктивними здібностями.

У третьому розділі «Програма розвитку вербальної креативності як детермінанти професійних творчих здібностей майбутніх фахівців» аналізуються методи розвитку вербальної креативності в груповому навчанні, є важливими інструментами розвитку вербальної креативності, дозволяючи ефективно висловлювати свої думки та ідеї. Розробляється, впроваджується та емпірично верифікується програма психологічного розвитку вербальної креативності майбутніх спеціалістів, що уможливорює створення психолого-педагогічних умов для творчої діяльності студентів університету та розвитку їхньої вербальної креативності та включає три етапи – мотиваційний, базовий та рефлексивний.

Висновки до дисертаційної роботи у належній мірі відображають отримані результати дослідження, характеризуються чіткістю та логічністю та мають належний науковий рівень.

Таким чином, представлена кваліфікаційна робота має завершену та чітку структуру, логічний та послідовний зміст та повною мірою розкриває висунуту мету та сформульовані завдання дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що отримані вони можуть застосовуватися психологами вишів, керівництвом та викладачами вишів для створення умов сприяння професійним творчим здібностям майбутніх фахівців з урахуванням виявлених закономірностей, професійної специфіки та умов цілеспрямованого формування вербальної креативності. Створений тест вербальної креативності «Кубики історій Рорі» та розроблена й апробована програма розвитку вербальної креативності можуть успішно застосовуватися у діяльності психологів-практиків закладу вищої освіти.

Основні положення кваліфікаційної роботи представлені у 6 наукових працях, з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України та 3 праці апробаційного характеру.

Основні положення та результати дисертації обговорювалися на наукових семінарах та засіданнях кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету, були представлені належним чином на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальна кількість публікацій та їх зміст достатньою мірою висвітлюють результати кваліфікаційної роботи. Порухень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертаційній роботі виявлено не було.

Не заперечуючи важливість наукових положень та висновків, необхідно зазначити ряд дискусійних питань:

1. У першому розділі дисертації у процесі аналізу вербальної креативності як психологічного феномену та його ролі та місця у процесі професійного функціонування та психологічного становлення фахівця доречно було б додатково пояснити специфіку його виокремлення між інших видів креативності, які теж посідають певне місце у структурі професійного становлення фахівця.

2. У ході визначення типологічних особливостей вербальної креативності майбутніх і працюючих фахівців було визначено чотири типи особливостей за рівнем вербальної креативності. Окрім опису типологічних особливостей за кожним з типів, було б дуже добре, якби відбулося певне порівняння показників розподілу респондентів – майбутніх та працюючих фахівців за кожним з типів.

3. Нарешті, у процесі визначення психологічних предикторів вербальної креативності фахівців (вербальний інтелект, мнемічні здібності тощо) бажано було б приділити більше уваги психологічній інтерпретації встановлених емпіричних закономірностей.

Висунуті зауваження та пропозиції не зменшують загальної позитивної оцінки кваліфікаційної роботи, а лише вказують на багатоаспектність наукової

проблеми, що розв'язувалася авторкою.

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Хе Тін «Вербальна креативність у структурі професійних творчих здібностей» є самостійною завершеною працею, що відповідає вимогам чинного законодавства, містить нові науково обґрунтовані дані, які є вагомим внеском у сучасну психологічну науку.

Загальний висновок. Підсумовуючи вищевказане, слід зазначити, що за актуальністю, методологічним рівнем, рівнем наукової новизни, практичним та теоретичним значенням, обсягом та змістом проведених досліджень, рівнем теоретичної аргументації та емпіричної верифікації дисертаційна робота Хе Тін на тему «Вербальна креативність у структурі професійних творчих здібностей» є самостійною і завершеною науково-дослідною роботою, в якій отримані нові обґрунтовані результати. Дисертація повністю відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Хе Тін – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри загальної та диференційної психології,
Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

доктор психологічних наук, доцент

Микола САВРАСОВ

Підпис доктора психологічних наук, доцента, професора кафедри загальної та диференційної психології Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» Саврасова М.В. засвідчую начальник ВК ДВНЗ «ДДПУ» доц. Сілін Є.С.